

سجع متمائل

سجع متمائل به معنای اتفاق در وزن و اختلاف در قافیه، همراه با مقابله هر **کلمه** با قرینه آن در وزن و قافیه است.

فهرست مندرجات

- ۱- تعریف
- ۲- وجه اشتراک
- ۳- عناوین مرتبط
- ۴- پانویس
- ۵- منبع

تعریف

در **علم بدیع**، برای سجع- و همچنین فواصل- اقسامی برشمرده‌اند. یکی از این اقسام، سجع متمائل است. در سجع متمائل دو فاصله، به لحاظ وزن، همسان‌اند و در قافیه اختلاف دارند، و هر کلمه نیز در وزن و قافیه با قرینه خود مقابل است، مثل: ((وَأْتِيَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَقِيمَ)) وهدیناهما الصراط المستقیم؛ «و آن دو را کتاب روشن دادیم و هر دو را به راه راست هدایت کردیم».^[۱] صافات/سوره ۳۷، آیه ۱۱۷-۱۱۸.

در این آیات، کلمات: **کتاب** و **صراط**، و همچنین: مستقیم و مستقیم، دارای وزن یکسان هستند اما در حرف آخر **کلمه** اختلاف دارند.

وجه اشتراک

وجه اشتراک سجع متمائل و سجع مرصع، وجود مقابله بین هر کلمه و قرینه آن است، و وجه تمایز آن دو، همسان نبودن قافیه در سجع متمائل، و یکسان بودن آن در سجع مرصع است. و نسبت سجع متمائل به سجع مرصع، مثل نسبت سجع متوازن با سجع متوازی است. وجه اشتراک سجع متمائل و **سجع متوازن** نیز، اتفاق در وزن و اختلاف در قافیه است.^[۲] سیوطی، عبد الرحمان بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ق، الاتقان فی علوم القرآن، ج ۳، ص ۳۵۶.

عناوین مرتبط

سجع مرصع؛ **سجع متوازن**؛ **سجع متوازی**.

پانویس

- ↑ صافات/سوره ۳۷، آیه ۱۱۷-۱۱۸.
- ↑ سیوطی، عبد الرحمان بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ق، الاتقان فی علوم القرآن، ج ۳، ص ۳۵۶.

منبع

فرهنگ نامه علوم قرآن، برگرفته از مقاله «سجع متمائل».